

Uz ekrāna sirds gavilē

Rīgas Kinomuzejs sācis jaunu dzīvi ar jaunu direktori

Šogad Muzeju naktī daudzskaitlīgā publika uzzināja, ka Vecrīgas kartē parādījies jauns uzmanības vērts punkts – Rīgas Kinomuzejs. Tam ir arī jauna direktore – pēc studijām Vācijā Latvijā atgriezusies Elīna Reitere.

Patiesībā namiņš Peitavas ielā 10/12 ir tikai Kinomuzeja jaunā mājvieta, pats muzejs darbojas jau vairāk nekā 15 gadu. Starp citu, pirmā adrese tam bija tieši tāda pati, jo tepat blakus atrodas Rīgas Videocentrs, kas dibināja muzeju un iecerēja Peitavas ielā veselu kinopasauli. 21. gadsimtu muzejs sagaidīja Rīgas kinostudijā, arī turpmāk studijā paliks muzeja krājumi, pagaidām arī videotēka un bibliotēka, bet pastāvīgā ekspozīcija, iespējams, tiks iekļauta kinostudijas apskates maršrutā.

2006. gadā Rīgas Kinomuzejs kļuva par Nacionālā kino centra struktūrvienību, Muzeju naktī te filmas rādīja uz diviem ekrāniem un pagalmiņš bija pilns uz zemes sasēdušiem jauniešiem, arī tagad cilvēki nāk skatīties pēdējo piecpadsmit gadu latviešu filmas. Informāciju par filmām un pat par neskaitāmajām hronikām Padomju Latvija var atrast Kinomuzeja datu bāzē, pie kuras izveidošanas strādāja arī Elīna. Tiesa, muzejam sāpīgs jautājums ir tas, ka latviešu filmu kopijas tirgot nedrīkst, lai gan pieprasījums būtu milzīgs – padomju laika pārļu autortiesību jautājums joprojām nav atrisināts, jo nepieciešama arī Krievijas labā griba.

Rudeni Kinomuzejs sagaidīs ar vērienīgu pasākumu ciklu par godu kinorežisora Jāņa Streiča jubilejai, turklāt direktore sola, ka arī turpmāk muzejs svinēs latviešu kinocilvēku jubilejas. Nākamgad Francijas pavasara ietvaros Kinomuzejs piedāvās franču filmu programmu, notiks lekcijas par kinovēsturi, bet tālākas nākotnes sapnis ir pasaules izcilāko filmu videotēka.

Skaista leģenda

Elīnai vecāki esot stāstījuši, ka Latvijā ir divas Reiteru dzimtas – muzikālā (no tās nāk slavenais diriģents Teodors Reiteris) un nemuzikālā, no tās savukārt esot Elīna. Jaunā Kinomuzeja direktore smeļ, ka pašai par sevi stāstāmā leģenda viņai esot izdevusies ļoti skaista – mazā Līvānu meitene jau pirmklasnieces vecumā nolēmusi, ka kļūs par kinorežisori. "1985. gada bērnu kalendārā Divpadsmit mēneši Varis Brasla bija uzrakstījis ļoti skaistu stāstu par to, kā top filma Emīla nedarbi. Turklāt tieši tad uz ekrāniem parādījās Sprīdītis, un par to es sakrāju pilnīgi visas publikācijas, izņemot to, kas bija žurnālā Māksla, – pārāk vēlu uzzināju, ka tāds žurnāls vispār ir! Drīz mamma man, tādām mazam bērnam, nopirka tikko iznākušo grāmatu Padomju Latvijas kinomāksla, un, kad kopā ar citiem bērniem spēlējām skolu, manas stundas žurnālā tika ierakstītas kā raidījums Kino un mēs."

Pēc Līvānu vidusskolas Elīna izturēja iestāšanās konkursu Minsteres ģimnāzijā un kļuva par trimdas latviešu vidē slavenās skolas pēdējā, 53., izlaiduma absolventi. 1998. gadā viņa ieguva abiturijas apliecību Minsterē un izlēma turpināt studijas Latvijā. Vectēvs Elīnai bija aizsūtījis izgriezumus no avīzes – Latvijas Kultūras akadēmijā uzņem

audiovizuālās kultūras teorijas un vēstures kursu, un nu Elīna iecerēto kinozinātnes studēšanu varēja sākt dzimtenē.

Tā kā pēc bakalaura grāda iegūšanas turpināt mācīties kinozinātni Latvijā nebija iespējams, Elīna devās uz Maincas universitāti, kur nu jau ieguvusi maģistra grādu kino un teātra zinātnē, tagad domā par doktorantūru. "Latvijā doktora grāds pagaidām šķiet tikai formalitāte, bet ārzemēs tas ir pilnīgi cits zināšanu un izpratnes līmenis."

Pati sevi audzina

"Kad pirmoreiz iegāju universitātes bibliotēkā, biju šokā – tur var dabūt jebko, kas vien pasaulē sarakstīts par kino. Pirmais gads pagāja, tikai mēģinot orientēties, jo es taču nācu no pilnīga tuksneša! Mainca ir viena no retajām vietām Vācijā, kur kinozinātne ir atsevišķa specialitāte un studijas ir ļoti augstā līmenī, ar izciliem vieslektoriem. Un tad tu saproti, ka izglītības jēga ir ne vien ideālos mācību apstākļos, bet arī personībās, kas lasa lekcijas, – tā ir fantastiska intelektuāla saskarsme. Un viņi visi ārkārtīgi mīl kino! Piemēram, profesors Tomass Kebners (pēc statusa apmēram tas pats, kas Valentīna Freimane Latvijā), vienmēr lekcijās sāk raudāt, stāstīdams par Frīdriha Mūrnavas pāragro nāvi." Elīna maģistra darbu rakstīja par Otaru Joseliani, bet pašai mīļākais kinorežisors ir "tāds, par kuru Latvijā neviens nemaz nav dzirdējis" – taivānietis Hou Šiou Šjens (Hou Hsiou Hsien).

Elīna ir pārliecināta, ka izglītība ir tikai pamats. "Tālākais ir tavs paša darbs – par ko tu sevi izaudzini. No septiņiem simtiem manu kursabiedru par kinokritiķi kļūst tikai daži, mēs vienkārši tikām mācīti par zinošiem cilvēkiem, kas var strādāt jebkuru darbu kino nozarē – studijās, kinoteātros, fondos." Tātad Kinomuzejs Elīnai ir īstā vieta, bet viņa grib strādāt arī izglītībā un nākamgad Kultūras akadēmijā lasīs lekciju kursu par kinožanriem. "Kino patiesībā ir veids, kā paskatīties uz pasauli, kā pārvērst mūsu izjūtas kinovalodā. Piemēram, kā uz ekrāna dabūt sajūtu, ka tava sirds gaviļē!"

Elīna Reitere

- Kinozinātniece

- Dzimusi 1977. gada 6. oktobrī

- Mācījusies Līvānu 1. vidusskolā, Minsteres ģimnāzijā (Vācija), Latvijas Kultūras akadēmijā un Johana Gūtenberga universitātē Maincā (Vācija)

- Strādājusi kinoforumā Arsenāls, festivālā Lielais Kristaps, Latvijas Kinematogrāfistu savienībā, publicējusi rakstus par kino dažādos izdevumos

- Kopš 2006. gada 19. maija – Rīgas Kinomuzeja direktore

Citas tādas Latvijā nav

Ieva Romanova, Latvijas Kinematogrāfistu savienības priekšsēdētāja:

– Elīna ir ārkārtīgi uzņēmīga, gudra, izglītota, izdarīga un ļoti mērķtiecīga meitene. Ja kaut kas ir jāizdara, viņa sakož zobus un patiešām izdara, viņa ir vilcējspēks. Studijas Vācijā ir paplašinājušas viņas redzesloku, tāda līmeņa kinokritikas mums Latvijā praktiski nav. Es ļoti priecājos, ka Kinomuzeja reformas brīdī par direktoru kļuva jauns un sakarīgs cilvēks, tikai ceru, ka jaunais muzejs nebūs pārlietu konceptuāls, ka tas saglabās un apzinās līdzšinējos krājumus, iepriekšējo ekspozīciju, kas finanšu trūkuma dēļ netika līdz galam realizēta. Vecā un jaunā muzeja koncepcijas ir kardināli atšķirīgas, un būtu svarīgi, lai viena otru neizsvītrotu.